

СЪДЪРЖАНИЕ

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР	
4. Мобилни клетъчни мрежи и услуги	26
4.1 Участници и пазарна конкуренция.....	26
4.2 Инфраструктура на мобилните мрежи.....	26
4.3 Развитие на пазара на мобилните телефонни услуги.....	27
4.4 Качество на обслужване	31
4.5 Цени и ценова политика	32

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР

4. МОБИЛНИ КЛЕТЪЧНИ МРЕЖИ И УСЛУГИ

4.1. Участници и пазарна конкуренция

Към 31.12.2002 г. у нас работят три мобилни оператора с лицензии за изграждане, използване и поддържане на мобилни клетъчни мрежи с национално покритие и предоставяне на услуги чрез тях - РТК ООД с търговското име "Мобиком", "Мобилтел" ЕАД с търговското име "М-тел" и "Космо България Мобайл" ЕАД с търговското име "ГлоБул". Предлагащите услуги са сходни, с известна специфика по отношение на използваните стандарти – аналогов NMT 450 от "Мобиком", и цифров GSM 900 от "М-тел" и "ГлоБул" .

През 2002 г. се засили присъствието на пазара на третия национален оператор "ГлоБул" и се създадоха предпоставки за нарастваща конкуренция в сектора на мобилните телефонни услуги. Навлизането на нови мобилни оператори зависи от целите на държавната политика в сектора, от ограничените ресурси в радиочестотния спектър и националното номерационно пространство и от нормативните изисквания за издаване на индивидуални лицензии.

Исключителните права на БТК ЕАД върху дейностите от установения държавен монопол до 31.12.2002 г. създават ограничения на мобилните оператори по отношение на:

- изграждането на съединителните линии на мрежите им, тъй като, по силата на §11, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗД, "обществените далекосъобщителни оператори, предоставящи гласови услуги, са длъжни да изградят мрежите си чрез линии под наем";
- управление и тарифиране на международния трафик от и към мобилните оператори.

4.2. Инфраструктура на мобилните мрежи

В таблица 6 са посочени основните параметри, които определят нивото на развитие на инфраструктурата на мобилните клетъчни мрежи.

Таблица 6

Оператор Показател	М о б и к о м		М - т е л		Г л о Б у л	
	Към 31.12. 2001 г.	2002 г.	2001 г.	2002 г.	2001 г.	2002 г.
Покритие по територия	86%	86%	79%	80%	-	42%
Покритие по население	96%	96%	90%	92%	40%	78%
Базови станции, брой	314	314	956	1517	130	407
Нарастване на брой базови станции спрямо предходната година	-1%	0%	84%	59%	-	213%
Клетки в експлоатация	487	490	2220	3486	382	1138
Нарастване на клетки в експлоатация	26%	1%	86%	57%	-	198%

Източник: КРС

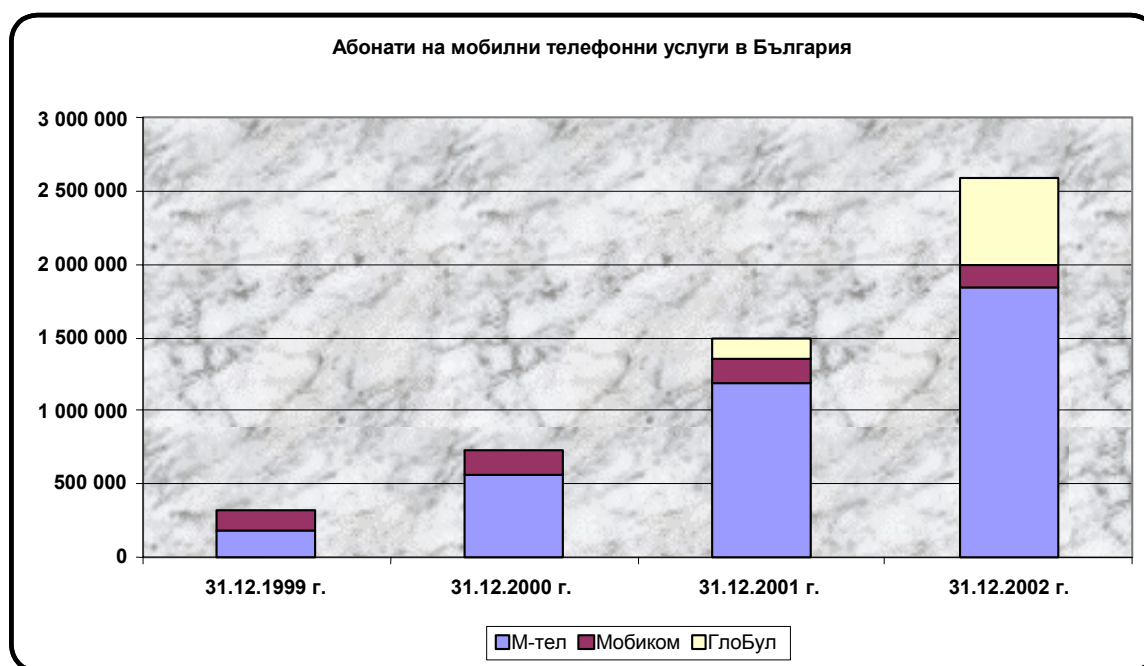
През 2002 г. продължи с високи темпове изграждането на мобилните клетъчни мрежи на GSM операторите “М-тел” и “ГлоБул”. По основните характеристики на GSM мрежите, покритие по територия /80%/ и покритие по население /92%/, “Мобилтел” е вече в зоната на “насищане”. Усилията на компанията бяха ориентирани към увеличение абонатния капацитет и подобряване на качеството на обслужване, поради силно нарастващия брой нови потребители. За изпълнение на тези цели беше увеличена с 60% мрежовата инфраструктура и използван допълнителен радиочестотен ресурс, предоставен от регулаторния орган. През 2002 г. “ГлоБул” реализира мащабна инвестиционна програма за над 400 милиона лева за развитие на мрежовата си инфраструктура и изпълни задълженията си по лицензията да покрие 70% от населението на страната в срок от 24 месеца. Мрежовото покритие по територия /42%/ обхваща над 100 града, основните пътища, крайбрежните и граничните зони.

Покритието на мрежата на “Мобиком” по територия и население се запази без изменение през 2002 г., но поради специфичната технология продължава да е по-добро от това на GSM мрежите. Продължи тенденцията на спад в броя на абонатите на аналоговата мрежа, като те се ориентираха към използването на по-модерните цифрови мрежи, предлагащи по-добро качество и по-широк набор от услуги.

Към края на 2002 г. “М-тел” има търговски роуминг с 253 GSM оператора от 102 държави и с три сателитни оператора, а договори за международен роуминг са сключени с още 30 GSM оператора от 21 страни. “ГлоБул” има търговски роуминг с 95 GSM оператора от 56 европейски държави, а договори за международен роуминг са сключени с още 33 GSM оператора. “Мобиком” предлага роуминг услуги в 6 европейски държави на базата на сключени договори с 6 чуждестранни оператора.

4.3. Развитие на пазара на мобилните телефонни услуги

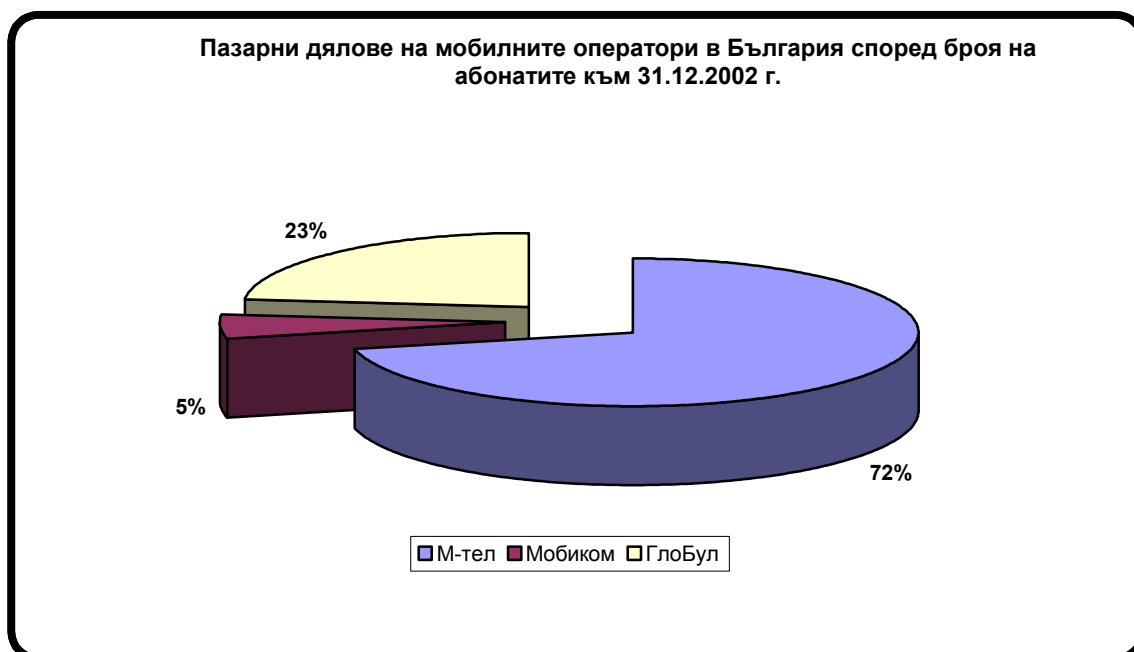
През 2002 г. се запази тенденцията за почти двойно увеличение на общия брой на абонати на мобилни клетъчни мрежи в сравнение с предходната година. Към 31 декември 2002 г., в сравнение със същия период на миналата година, броят на абонатите на “ГлоБул” се е увеличил с около 340%. За същия период броят на абонатите на “М-тел” е нараснал с около 60%, а броят на абонатите на “Мобиком” е намалял с около 20%. Данните показват, че мрежата на втория GSM оператор привлича както нови абонати на предлаганите мобилни услуги, така и част от съществуващите абонати на другите два оператора.

Източник: Комисия за регулиране на съобщенията

Фиг. 23

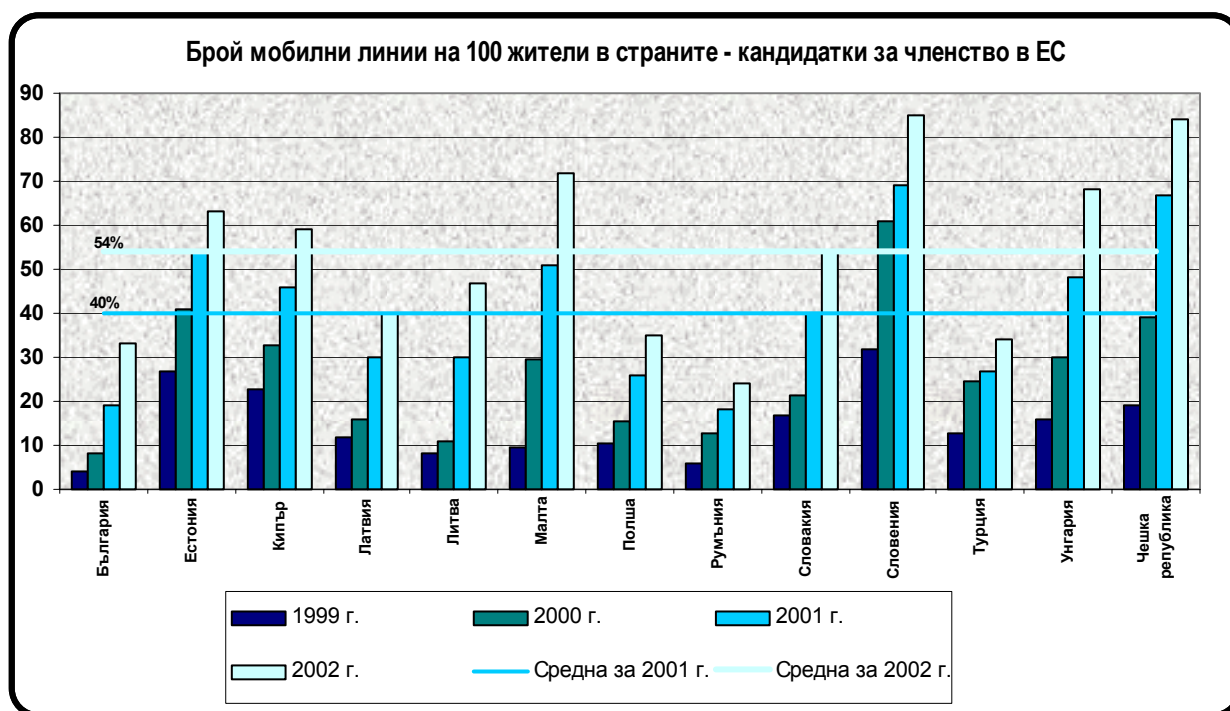
Пазарните дялове на трите мобилни оператора, изчислени според броя на абонатите, са представени на фиг. 23. Абсолютен лидер на пазара продължава да бъде М-тел с повече от 70% от абонатите на мобилни услуги в страната.

Източник: Комисия за регулиране на съобщенията

Фиг. 24

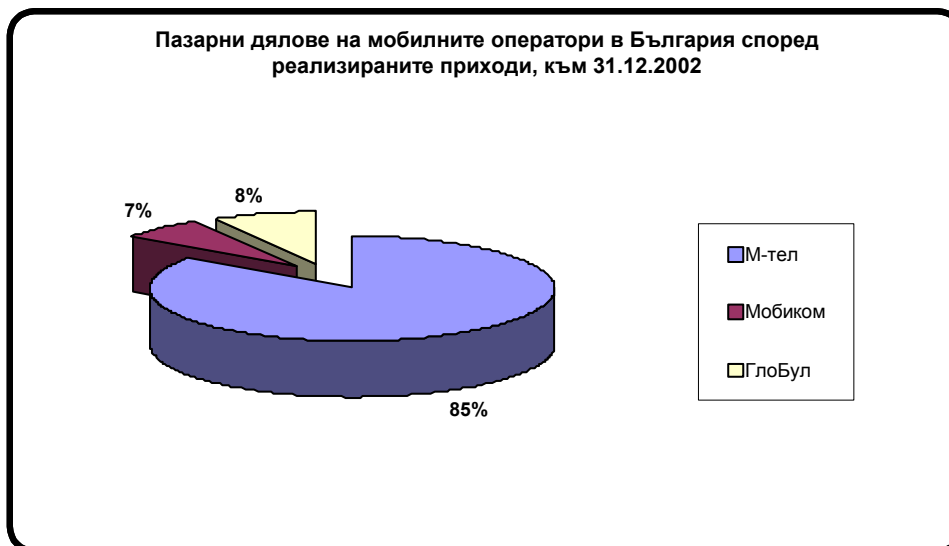
Въпреки отбелязаното увеличение на абонатите на мобилни услуги, по проникване /мобилни абонати на 100 жители/, страната ни се нарежда на предпоследно място сред държавите – кандидатки за членство в ЕС. За периода 2001 г. - 2002 г. този показател за България е нарастнал от 19% на 33%. Средната стойност за посочените страни през 2001 г. е около 40%, а през 2002 г. около 54%. През 2002 г. стойността на този показател варира от 24% /за Румъния/, до 85% /за Словения/. За сравнение около 80% е средната стойност за страните – членки на ЕС.

Източник: "Baskerville - Telecoms – May 2002", IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 25

Пазарните дялове на трите мобилни оператора, изчислени според приходите им през 2002 г., са представени на фиг. 26.

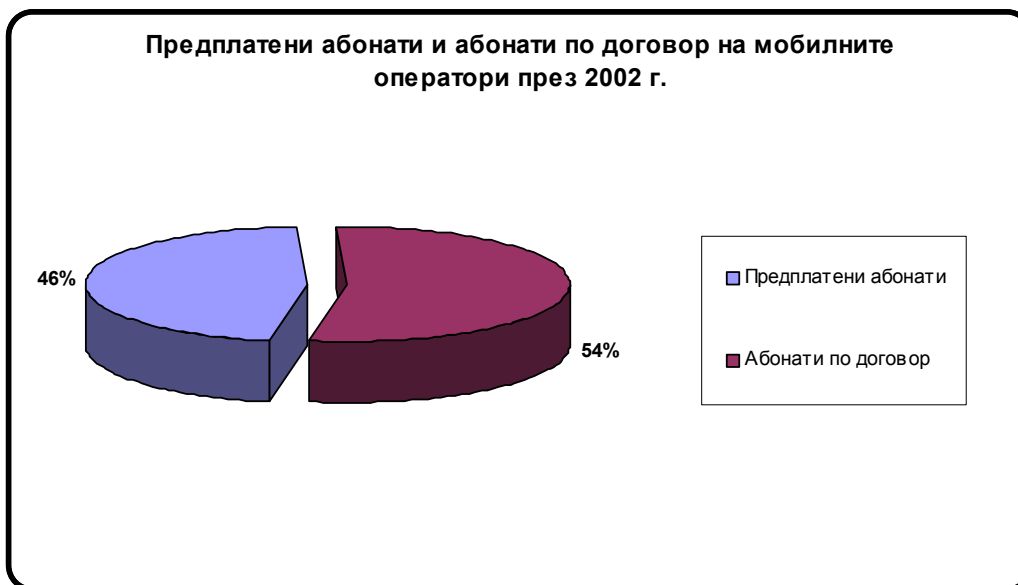

Източник: Комисия за регулиране на съобщенията

Фиг. 26

През 2002 г. "М-тел" запази доминиращия си пазарен дял, определен според размера на приходите от предоставяне на услуги чрез лицензираната мрежа. Почти десетократното увеличение на приходите на "ГлоБул" през 2002 г. в сравнение с четирите месеца на 2001 г., през които е функционирала мрежата се дължи на съществено нарасналия брой абонати.

През годината значително се разви пазарът на предплатени мобилни услуги, но страната ни все още изостава от световните тенденции. Във всички държави – кандидатки за членство в ЕС, за които се разполага с данни, в съотношението на абонати по договор и предплатени абонати, с изключение на България и Кипър, преобладават абонатите на предплатени услуги. При тях отсъства сключването на договори и ежемесечното плащане на сметки, което е определено удобство за потребителите. До края на 2002 г., броят на абонатите на предплатени услуги в България достигна около 46% от общия брой на абонати на мобилни услуги. Въпреки широкото разпространение на предплатените услуги, те генерират едва 7% от приходите на мобилните операторите.

Източник: Комисия за регулиране на съобщенията

Фиг. 27

Развитието на пазара на мобилни телефонни услуги в България се обуславя от едновременното действие на следните основни фактори:

- конкуренцията между трите оператора;
- териториално и качествено подобряване на инфраструктурата на мобилните клетъчни мрежи;
- широко разпространение на картите за предплатени услуги;
- предлагането на мобилни телефонни апарати на сравнително ниски цени;
- разнообразието от тарифни пакети и абонаментните планове, цените на които са ориентирани към различни сегменти от пазара, обхващащи потребители с различна платежоспособност.

Мобилните клетъчни мрежи предлагат широк спектър от услуги. Основните услуги, освен телефонни разговори, включват гласова поща, конферентна връзка, обмен на кратки съобщения и спешни повиквания. Мрежите поддържат и достъп до Интернет, предаване на данни и факс. Съществува възможност за активиране на голям набор от допълнителни услуги, като пренасочване на повиквания, забрана за повиквания, информация за номера на търсеция клиент, проверка на сметката и други.

Към 31 януари 2003 г. в България все още няма издадена лицензия за трето поколение мобилни телекомуникационни мрежи /3G/ и предоставяне на услуги посредством тях. За сравнение към същата дата такива лицензии са издадени в пет от държавите – кандидатки за членство в ЕС. С изключение на България и Малта, в повечето страни от Централна и Източна Европа към 31 януари 2003 г. поне един оператор предлага GPRS¹ услуги. Намерение за въвеждане на GPRS услуги на българския пазар през 2003 г. декларира единствено "М-тел". Забавянето на предлагане на услуги от мобилните мрежи тип 2.5G и 3G лишава българският потребител от възможността да използва световните постижения в тази област, например, високоскоростен пренос на данни и достъп до Интернет, по-широк набор от допълнителни услуги – видеоконферентна връзка, видео по поръчка, мултимедийни съобщения /MMS/, информационни услуги и новини, мрежови игри, електронна търговия и електронно банкиране, телемедицина и телеметрия.

¹ GPRS (General Packet Radio Service) – Технология за пакетен достъп от типа 2.5G, която разширява съществуващата GSM мрежа, като позволява пакетно предлагане на данни с многократно по-висока от стандартната за GSM услугата скорост.

4.4. Качество на обслужване

През 2002 г. КРС одобри промени в Общите условия за взаимоотношенията между "Мобилтел" ЕАД и абонатите и потребителите на обществената мобилна клетъчна мрежа. В общите условия са дефинирани правата и задълженията на страните, както и основните изисквания за качеството на услугите. Гарантира се достъп до мрежите с предимство за инвалиди I и II група и възможност за безплатни разговори до 20 минути месечно в часовете на силен трафик в рамките на страната или 100 безплатни кратки съобщения месечно.

В Таблица 7 са представени данни за броя на постъпилите жалби от абонатите на мобилните мрежи и причините, които са ги предизвикали, както и представената от операторите информация по наблюдаваните параметри за качество на обслужване.

Таблица 7

	Мобиком	М-тел	ГлоБул
1.Общ брой депозиран писмени жалби от потребители, в т.ч.	191	2556	2713
1.1 брой основателни жалби	150	546	1921
1.2 брой жалби на които е отговорено писмено	50	2174	1116
1.3 разпределени по причини			
- несъгласие с тарифите и таксуването	96	1130	904
- несъгласие с политиката на компанията	17	205	104
- технически проблеми	25	74	265
- неспазване на клаузи от договора	37	118	270
- обслужване в магазините	-	387	58
- други	16	642	1112
2. Неуспешни повиквания (%) в т. ч.			
- поради претоварване на мрежата	0,2%	0,9%	1%
- поради повреда на радиовръзките	0,004%	1,0%	2%
3. Средно време за отстраняване на повредите в лицензираната мрежа	149,25 мин. (2160 бр.)	52.50 мин. (538 бр.)	49,50 мин. (10 бр.)
4. Средно време за активиране на услугите	до 24 часа	27 мин.	25 часа (2 часа – за предплатени услуги)

Източник: КРС

Различията в посочените по-горе параметри произтичат главно от броя на абонатите, количествените характеристики и териториалното покритие на мрежите на трите мобилни оператора. Съществуват различия в методиките за отчитане на някои параметри, най-често поради конкретните софтуерни системи, които използва даден оператор. В сравнение с 2001 г., "М-тел" отчита значително намаление на параметъра "неуспешни повиквания". Подобреното качество на този параметър може да бъде обяснено с развитието на мрежовата инфраструктура и увеличаване радиочестотен ресурс. От таблицата се вижда, че "Мобиком" и "ГлоБул" имат значително по-дълги срокове за отстраняване на повредите и за активиране на услугите.

"М-тел" и "ГлоБул" предлагат на своите клиенти възможност за безплатни неотложни повиквания до спешна помощ, противопожарна охрана, КАТ, полиция. Мобилните оператори предлагат на клиентите си и безплатни информационни услуги по въпроси за абонаментните такси, справки за тарифи, зони, дължими суми и др.

4.5. Цени и ценова политика

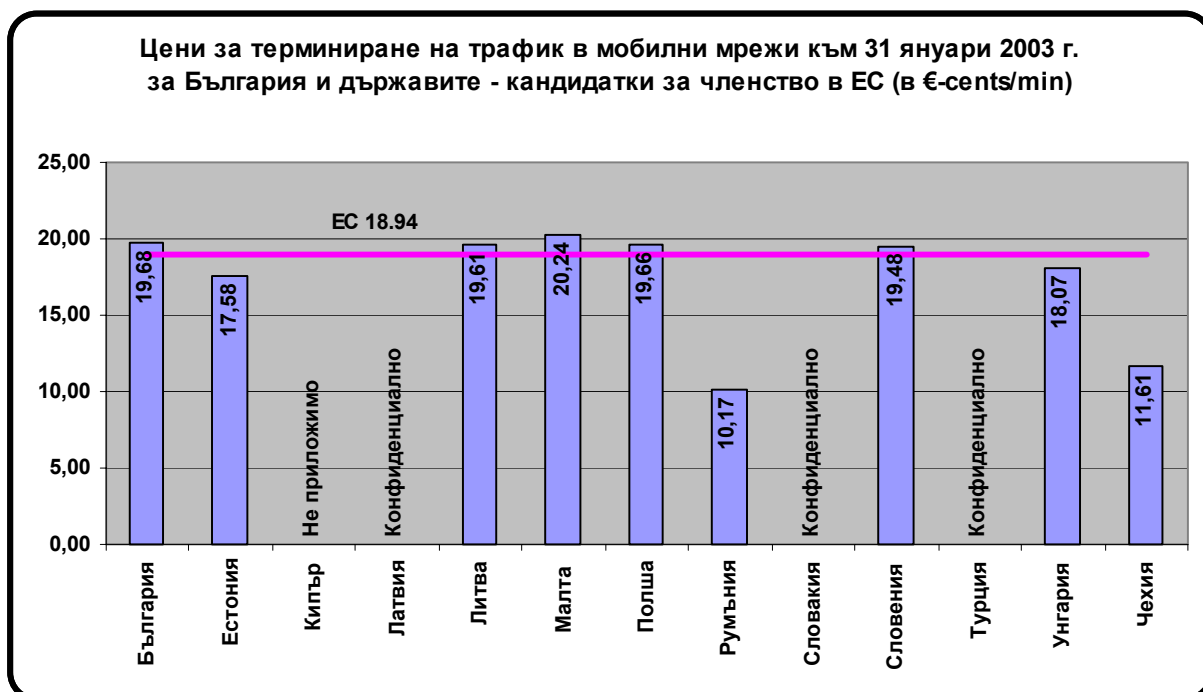
Трите оператора на мобилни клетъчни мрежи формират цените и тарифната си политика свободно. Регулаторният орган се намесва само в случаите на неспазване принципите на лоялната конкуренция или правата на потребителите, регламентирани в ЗД, Закона за защита на конкуренцията, Закона за защита на потребителите и търговското право.

Тарифните планове и ценовите пакети на трите мобилни оператора са сходни като структура и компоненти и се формират на базата на три основни елемента – такса за откриване на абонамент, месечна абонаментна такса и такса за минута разговор. “Мобиком” предлага на своите абонати четири тарифни пакета – “Моби L”, “Моби XL”, “Мобификс” и “Ситифон”, а “М-тел” предоставя четири абонаментни плана – “Бизнес”, “Универсален”, “Икономичен” и “Ограничен”. “М-тел” и “Мобиком” използват гъвкави ценови пакети, чрез които се предлагат специални услуги от типа “Затворена група абонати”, при които има намаление на цените за минута разговор в групата. “Глобул” продължава да залага на стратегията за единен тарифен план за всички абонати и към всички национални мрежи.

И трите оператора на мобилни клетъчни мрежи въведоха карти за предплатени услуги. Въпреки значително по-високите тарифи за разговор, този вид услуги са атрактивни за потребителите с ограничени финансови възможности поради отсъствието на плащане на месечен абонамент. Организиран се кампании за ценови намаления на апаратите и на първоначалната абонаментна такса, за намален месечен абонамент при различните видове групи, за промоционални цени на пакети от телефонни апарати и абонамент, за отстъпки за предплатен абонамент.

Крайните потребителски цени за абонатите на мобилни услуги зависят както от ценовите стратегии на самите компании, така и от договорените цени за взаимно свързване с фиксираната мрежа на БТК ЕАД и останалите мобилни мрежи.

Нормативната база в страните от ЕС предвижда регулиране на този вид цени на операторите със значително въздействие върху пазара чрез формирането им на разходно ориентиран принцип. По данни на ЕК, средната стойност на разчетната цена за терминиране на трафик, произхождащ от фиксираните към мобилните мрежи за страните от ЕС за 2002 г. е 18.94 €-cents/min.

Източник: IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Counties (Telecommunication Services Sector)

Фиг. 28

В България от 1 май 2002 г. бе въведена нова разчетна цена от 19.68 €-cents/min за терминиране на трафик от фиксираната мрежа към мобилните мрежи.

Източник: Комисия за регулиране на съобщенията

Фиг. 29

От фиг. 29 се вижда, че въпреки намалението от 2.05 €-cents/min на разчетната за терминиране на трафик от фиксираната мрежа към мобилните мрежи, крайната потребителска цена за минута разговор от фиксираната към мобилните мрежи в България остава сравнително висока на фона на цените за минута междуселищен разговор във фиксираната мрежа – почти три пъти по-висока от цената за разговор до най-отдалечената зона за междуселищни разговори.

През 2002 г. регулаторният орган в България не разполагаше с правно основание да регулира цените за взаимно свързване. Очаква се с влизането в сила на нов Закон за далекосъобщенията и съответната подзаконова нормативна уредба регулирането на цените да бъде уредено според изискванията на Европейското законодателство към 2000 г.